

Innhold

Innledning	13
Bokas intensjon og innhold	13
Bokas kapitler	15
Kapittel 1	
Den gode lærer	23
<i>May Britt Postholm og Tom Tiller</i>	
Den gode lærer - hva handler det om?	24
Motivasjon - og skolen som arbeidsplass	25
Person og profesjon	26
Måltrettet aktivitet og læreres kunnskap	28
Her-og-nå-situasjoner og læreres kunnskap og nærvær	30
Teori som hjelp i her-og-nå-situasjoner	32
Læreren som oversetter av teori og læreplan	36
Den gode lærer og læringens hvite svane	36
Den gode lærer - en oppsummering	37
Kapittel 2	
Motivasjon og den gode læring	42
<i>Mads Hermansen</i>	
Historien om det vi gjør og blir til ved å fortelle	45
Orden i kaos via fortelling	46
Sårbarheten skal beskyttes	48
Hold liv i tvilen	48
En læringsteori	49
Grunnelementene i læring	50
Første begrepspar: feedback-feedforward	50
Andre begrepspar: habitus-refleksjon	54
Tredje begrepspar: anstrengelse-overskudd	55
Læringsdimensjonene	56

INNHold

Konsekvenser for undervisning	58
FFF-modellen (feedforward–fordypning–feedback) for profesjonell undervisning	59
En praktisk tilnæringsmåte i det kommunikative felt – en antydning	62

Kapittel 3

Læringsmiljø og klasseledelse	64
<i>Unni Vere Midthassel</i>	
Læreren som klasseleder	65
Klassen – et sosialt system	66
Lærer-elev-relasjoner	67
Elev-elev-relasjoner	69
Regler og prosedyrer	70
Et læringsmiljø preget av mestring	71
Den autoritative klasselederen	72
En integrert kompetanse i et samarbeidende voksenmiljø	73

Kapittel 4

Lære om å lære – en livsnødvendighet?	77
<i>Mette Bunting</i>	
Lære om å lære	79
Læring og læringsstrategier	80
Selvregulert læring og metakognisjon	81
Grunnmur for selvregulering	82
Læringsarbeidets faser	83
Forberedende fase	84
Gjennomføringsfasen	88
Selvrefleksjonsfasen	89
Den proaktive elev	90
Læringsarbeid gjennom alle fasene	91
Oppsummering	94

Kapittel 5

Gjennomgående undervisning i grunnleggende ferdigheter	98
<i>Lise Vikan Sandvik</i>	
Hvorfor grunnleggende ferdigheter?	99
Grunnleggende ferdigheter er integrert i fagene	100
Hva vet vi om integreringen av grunnleggende ferdigheter i fagene?	102
Grunnleggende ferdigheter og vurdering	104

INNHOLD

Grunnleggende ferdigheter i klasserommet	105
Elevenes opplevelse av motivasjon og mestring	107
Validitetskjeder i undervisningen	107
Oppsummering	109
Kapittel 6	
Digital dømmekraft i skolen	113
<i>Kristin Emilie W. Bjørndal</i>	
Digital dømmekraft – en grunnleggende ferdighet i Kunnskapsløftet	114
Jakten på en definisjon av digital dømmekraft	115
Begrepet «dømmekraft»	117
Kilder til digital dømmekraft	119
Digital dømmekraft gjennom deltakelse i filosofiske samtaler i skolen	123
Praktisk gjennomføring av filosofiske samtaler	126
Ungdom trenger digital dømmekraft	128
Kapittel 7	
Elevvurdering	130
<i>Roar Engh</i>	
Mål og kjennetegn på måloppnåelse	133
Bruk av gode eksempler	136
Elevmedvirkning	137
Hverandrevurdering	139
Læringslogger	140
Samarbeidslogger	141
Synlig læring	142
Læringspar eller læringspartner	142
Rike oppgaver	143
Standpunkt og mappevurdering	146
Kapittel 8	
Undervisningsplanlegging og arbeidsformer	148
<i>Birte Simonsen</i>	
Behovet for en innholdsrik verktøykasse	148
Profesjonell bevissthet	149
Teorier som lyskastere	151
Modeller for planlegging	153
Arbeidsmåter til «verktøykassa»	153
Prosjektarbeid	154

INNHOLD

Storyline	156
Problembasert læring (PBL)	157
Aktivitet hos både lærere og elever er nøkkelen	157

Kapittel 9

Tilpasset opplæring i et flerspråklig perspektiv 161

Brit Synnøve Steinsvik

Flerspråklige elever og tilpasset opplæring	162
Historikk og statistikk	163
Flerspråklige elever – en sammensatt gruppe	164
Språk og begreper	167
Shazia går i 7. klasse	168
Sent ankomne elever	170
Hva er tilpasset opplæring for Shazia?	171
§ 1-3 Tilpasset opplæring og tidlig innsats	171
En smal og en vid forståelse av tilpasset opplæring	172
§ 5-1 Er det spesialundervisning Shazia trenger?	173
§ 2-8 Særskilt språkopplæring	174
Oppsummering	175

Kapittel 10

Yrkesretting av fellesfag 178

Yrkesfaglæreres og elevers erfaringer i forsøk med yrkesretting av fellesfag

Hilde Hiim

Prosjektets bakgrunn og mål	178
Forskningstilnærming	179
Yrkesretting av fellesfag i lys av pragmatisk kunnskapsteori	181
Praksiserfaring og yrkesretting av programfag som forutsetning for yrkesretting av fellesfag	183
Yrkesfaglærernes syn på betingelser for yrkesretting av fellesfag	184
Hensikten med yrkesretting	184
Muligheter og hindringer i læreplanene	185
Strukturelle utfordringer	187
Elevenes syn på behovet for å yrkesrette fellesfag	188
Fellesfaglig kompetanse viktig i yrkesutøvelsen	188
Fellesfagene lite sammenheng med yrkesfagene	189
Fellesfagene minst meningsfylt	190
Ønsker om fellesfag knyttet til yrkesoppgaver	190
Læreres og elevers erfaringer i forsøk med å yrkesrette fellesfag	191

INNHOLD

Tverrfaglige temaer i programfag og fellesfag	191
Norskopplæring gjennom forankring i elevenes arbeidslivspraksis	193
Fellesfag i oppgaver som handler om yrke	194
Prinsipper og betingelser for yrkesretting av fellesfagene - en sammenfatning	195

Kapittel 11**Læreren forståelse, elevens livsverden og (lokal)kulturens betydning .....** 201*Gerd Stølen*

Mot en mer teoretisk skole	203
Hvordan formes en profesjonell identitet?	204
Yrkesfaglæreren	206
Elever, livsverden og utdanningsvalg	207
Eksempel 1	208
Eksempel 2	209
En kulturpedagogisk forståelse	209
Om forholdet mellom kultur og pedagogikk	211
Avslutning	213

Kapittel 12**Demokrati og medborgerskap i skolen .....** 216*Trond Solhaug*

Å tenke om en demokratisk praksis i skolen	217
Samfunnsendringer	217
Forankring i skolens styringsdokumenter	218
Om demokrati og medborgerskap	219
Om forståelser av medborgerskap	220
Spenningsfelt omkring demokrati og medborgerskap	221
Nasjonal identitet og forholdet mellom individ og fellesskap	225
Oppsummering	225
Didaktikk og demokrati - undervisningspraksiser	226
Et likeverdig utgangspunkt	227
Beslutningspraksiser på ulike nivåer i skolen	228
Om deliberasjon, beslutninger og det kontroversielle	229
Deliberasjon og det kontroversielle	231
Nærmere om elevmedvirkning	232
Eleven som «forsker»	233
Sammenfatning: mot det «transformative klasserommet»	234

INNHold

Kapittel 13

Læreres profesjonsetikk	238
Utvikling av profesjonsetisk skjønn og dømmekraft	
<i>Frøydis Oma Ohnstad</i>	
Profesjonsetikkbegrepet	239
Undervisning som et etisk anliggende	240
Krav til profesjonsetisk kompetanse	242
Å være profesjonell	243
Noen sentrale kjennetegn ved profesjoner	244
Ekspertkunnskap	244
Autonomi	246
Profesjonsetiske retningslinjer	246
Læreres profesjonsetiske plattform	247
Profesjonsetiske dilemmaer	248
Hva kjennetegner et profesjonsetisk dilemma?	249
Etiske analyser og håndtering av profesjonsetiske dilemmaer	251
Profesjonsetiske valg - verdier og normer	252
Sentrale profesjonsetiske verdier i læreryrket	253
Etisk analyse - casemetodikk	253
Andre eksempler på etiske dilemmaer	257
Avslutning	259

Kapittel 14

Verdsettende ledelse	262
<i>Siw Skrøvset</i>	
Ledelse og medarbeidere	262
Ledelse som forskningsfelt	263
Ledelse og/eller ledere	264
Kultur for ledelse?	266
Den store ledelsesfloraen - trenger vi den?	267
Ledelse eller styring?	268
Demokratisk ledelse versus tydelig ledelse?	269
Ledelse og lederteam	270
Ledelse i skolen før og nå	271
Verdsettende ledelse	272
Noen lederverktøy for verdsettende ledelse	273

Kapittel 15**Skolen som lærende organisasjon** ..... 281*Eirik J. Irgens*

Hva sier forskningen? 283

Skolen som organisasjon 285

Hva er organisasjonslæring, og hva er lærende organisasjoner? 286

Når skoler skal lære å lære 287

Læring som endring av bruksteorier 289

Når dobbeltkretslæring stoppes av innøvd inkompetanse 290

Forsvarsrutiner som hindrer læring 291

Strekk i laget: Evalueringen av skolebasert kompetanseutvikling
på ungdomstrinnet 292

Evaluering av pilotåret 293

Avslutning 294

Kapittel 16**Forskerlæreren - framtidens lærerrolle** ..... 297*Tom Tiller og May Britt Postholm*

Fra blikkfeste til fotfeste 297

Fokus på den didaktiske halen - et feilspor? 300

Håndfeste og fotfeste 301

Aksjonslæringen og det uferdige 303

Å vurdere selv - to gode råd 305

I samarbeid med forskere 307

De som forandrer, forandrer også seg selv 309

Våge å lære 310

Forfatterromtaler 314